

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyň**: a) N. D.**, **b) nezl. G. D.**, zastoupena matkou: N. D., zastoupených JUDr. Jiřím Macháčkem, advokátem se sídlem Praha 11, Brodského 1678, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, v řízení o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 3. 2004, č. j. 11 Az 205/2003 - 31,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Odměna advokáta JUDr. Jiřího Macháčka **se určuje** částkou 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobkyně jako stěžovatelky domáhají zrušení shora uvedeného rozsudku Městského soudu v Praze, kterým byla zamítnuta jejich žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 25. 8. 2003, č.j. OAM-7091/VL-10-SE01-2001. Tímto rozhodnutím nebyl stěžovatelkám udělen azyl z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů a bylo rozhodnuto, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona. Rozsudek městského soudu vycházel ze skutečnosti,

že stěžovatelky nenaplnily žádnou ze zákonných podmínek pro udělení azylu a že rozhodnutí žalovaného bylo vydáno na základě dostatečně zjištěného skutečného stavu věci a bylo přesvědčivě odůvodněno.

Stěžovatelky v kasační stížnosti uplatňují důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), tedy nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení a vady řízení před správním orgánem, pro něž měl soud napadené rozhodnutí zrušit. Žalovaný podle názoru stěžovatelek nezjistil přesně a úplně skutkový stav věci před vydáním rozhodnutí, čímž porušil ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a § 46 správního řádu. Stěžovatelky své tvrzení upřesnily tak, že důkazy, které si žalovaný opatřil pro rozhodnutí, nebyly úplné a nedostál tak požadavkům plynoucím z ustanovení § 32 odst. 1 a § 34 odst. 1 správního řádu. Dále se domnívají, že rozhodnutí žalovaného nevyplývá ze zjištěných podkladů, tj. není zde logická vazba mezi rozhodnutím a podkladem pro ně. V dalších námitkách, které lze posoudit jako námitky nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, stěžovatelky poukázaly na to, že jsou v zemi svého původu ohroženy na životě a nemají se kam obrátit o pomoc, protože stát takové poměry trpí a podporuje je. Obzvláště není možné žádat o pomoc policii, neboť nelze po nikom chtít, aby se sám a dobrovolně vystavoval pronásledování s cílem lépe prokázat své obavy z něj. Stěžovatelky mají za to, že v jejich případě je dán důvod pro udělení azylu z humanitárních důvodů podle § 14 zákona o azylu. V souvislosti s výrokem o neexistenci překážky vycestování se stěžovatelky odvolaly na čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci Cruz Varas a ve věci Vilvarajah. Zdůraznily, že vyhoštění žadatele o azyl může založit odpovědnost smluvního státu podle čl. 3 Úmluvy, pokud existují vážné a prokazatelné důvody k obavám, že žadatel o azyl bude v zemi určení vystaven reálnému riziku mučení, případně nelidského nebo ponižujícího zacházení. Dále stěžovatelky poukázaly na čl. 53 Příručky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, z něhož plyne, že v některých případech jsou žadatelé o azyl v zemi původu vystaveni různým opatřením, která sama o sobě nepředstavují pronásledování, avšak která ve spojení s dalšími faktory mohou žadatele k tvrzení existence pronásledování opravňovat. Stěžovatelky proto navrhují, aby Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádaly o to, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že považuje rozsudek městského soudu i svoje rozhodnutí za vydaná v souladu se zákonem a odkázal na správní spis, zejména na podání a výpovědi stěžovatelek. Navrhl proto, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl, případně aby ji jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu (Městského soudu v Praze) režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek

by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.).

Stěžovatelky namítají nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.], dále vadu řízení před správním orgánem, spočívající v tom, že při zjišťování skutkové podstaty z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost a městský soud měl proto rozhodnutí žalovaného zrušit [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

K tomu ze správního a soudního spisu vyplynulo, že dne 23. 7. 2001 podala žalobkyně a) jménem svým i jménem své nezletilé dcery G. žádost o udělení azylu, ve které uvedla, že s dcerou a manželem, kteří jsou ruské národnosti, žily na hranici mezi Ukrajinou a Ruskem. Na Ukrajině měli problémy. V protokolu o pohovoru k žádosti o udělení azylu pak žalobkyně a) uvedla, že na Ukrajině je nebezpečno a státní orgány proti tomu nic nedělají, rovněž se vůbec nestarají o rozvoj města. Také poukázala na to, že dcera G. byla hudebně nadaná a musela proto nastoupit na lyceum v centru města, kde byly pro děti nedobré podmínky a učilo se tam v ukrajinštině. Kdyby ji tam nepřihlásila, nemohla by se dcera dále hudebně vzdělávat. Se svými problémy se o pomoc na žádné státní orgány neobrátila. Dále uvedla, že jejího manžela unesli neznámí lidé a on pro ně musel pracovat. Žalobkyně a) to šla ohlásit na policii, ale dříve než policie nějak zakročila, manželovi se podařilo utéct. Žalovaný jim rozhodnutím ze dne 25. 8. 2003 azyl neudělil z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu a rozhodl o tom, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona. Proti tomu podaly stěžovatelky žalobu, kde namítaly, že žalovaný nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci a porušil konkrétně vyjmenovaná ustanovení správního řádu. Dále uvedly důvody, které je vedly k odchodu z Ukrajiny, zejména se jednalo o obavu žalobkyně a) o bezpečnost její dcery a manžela a celkovou situaci na Ukrajině vyznačující se kriminalitou a nedobrými sociálními podmínkami.

Prvotní jsou námitky týkající se vad řízení před správním orgánem, neboť jen na základě správně a úplně zjištěného stavu věci lze vážit důvody azylu. Stěžovatelky vytýkají městskému soudu, že nezrušil správní rozhodnutí, ačkoli žalovaný řádně nezjistil skutkový stav věci, opatřil si pouze neúplné důkazy a jeho rozhodnutí nevyplývá ze zjištěných podkladů.

Pokud jde o řízení před správním orgánem, je povinností správního orgánu respektovat základní pravidla řízení, vyplývající z § 3 správního řádu vyjadřující v obecné formě hlavní zásady správního řízení, rozvedené a konkretizované v dalších zákonných ustanoveních. V řízení o azylu je rozhodující pro posouzení naplnění zákonných podmínek, ale i pro rozsah dokazování, uvedení důvodů žadatelem v žádosti, při pohovoru, nebo v jiných podáních učiněných do vydání rozhodnutí. Je to žadatel, který se domáhá udělení azylu, který tvrdí určité skutečnosti, na jejichž základě by mu mělo být vyhověno. Správní orgán není povinen

seznamovat žadatele o azyl s důvody, pro které by mohlo být jeho žádosti vyhověno. Jak vyplynulo ze správního spisu pohovor k důvodům žádosti o udělení azylu se žalobkyní a) byl veden v ruském jazyce za přítomnosti tlumočníka a to na základě žádosti stěžovatelky. Přílohu protokolu o tomto pohovoru tvoří seznam informací, které má žalovaný pro posouzení situace v zemi původu stěžovatelek (jedná se zejména o zprávy Ministerstva zahraničních věci USA o dodržování lidských práv na Ukrajině za roky 1999, 2000 a 2001, informace Ministerstva zahraničních věci České republiky a informace České tiskové kanceláře). Žalobkyně a) svým podpisem stvrdila, že jí byla dána možnost seznámit se s obsahem všech uvedených zpráv a informací, na základě nichž bude žalovaný rozhodovat; rovněž jí byla dána možnost vyjádřit se k těmto zprávám a informacím, a k jejich získání a také možnost navrhnout jejich doplnění; tohoto svého práva nevyužila.

Namítají-li stěžovatelky, že žalovaný nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci, když opíral své rozhodnutí o výše zmíněné zprávy, nemůže s ní Nejvyšší správní soud souhlasit. Jednak je třeba poukázat na poměrně velké množství zpráv a informací, které měl žalovaný k dispozici. Rovněž se jednalo o zprávy od různých zdrojů (Ministerstva zahraničních věcí USA a České republiky, Česká tisková kancelář). Také aktuálnost těchto zpráv byla přiměřená. Byly-li stěžovatelky s těmito podklady nespokojeny, měly právo žádat jejich doplnění, což však, jak již je uvedeno výše, neučinily. Žalovaný pak na základě žádosti o udělení azylu, doplněné ručně psaným prohlášením o důvodech žádosti, protokolu o pohovoru a shora uvedených informací rozhodl o neudělení azylu. Ve svém rozhodnutí se dostatečným způsobem vypořádal se všemi uplatněnými důvody. Nejvyšší správní soud má tedy za to, že žalovaný zjistil přesně a úplně skutečný stav věci a rovněž si pro svoje rozhodnutí opatřil potřebné podklady. Jeho rozhodnutí, které vychází ze spolehlivě zjištěného stavu věci a obsahuje předepsané náležitosti, je pak v souladu se zákony a ostatními právními předpisy. Důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. tak nebyl shledán.

Stěžovatelky rovněž namítají nezákonnost rozhodnutí soudu spočívající v nesprávném posouzení právní otázky. Domnívají se, že jim azyl měl být udělen.

Při hodnocení důvodnosti této námitky Nejvyšší správní soud vycházel z § 12 zákona o azylu, podle něhož se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec: a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má. Stěžovatelky v průběhu správního řízení i řízení před soudem neuvedly, že by byly na Ukrajině pronásledovány za uplatňování politických práv a svobod, ani že mají obavu z pronásledování z důvodů uvedených pod písmenem b) citovaného ustanovení. Stěžovatelky namítaly, jednak potíže, které mají s ukrajinskou školou, dále únos manžela a jeho nevyšetření policií a rovněž obecně špatnou situaci na Ukrajině. Uvedené problémy stěžovatelek však nejsou azylově relevantní. Nejvyšší správní soud již opakovaně uvedl, že potíže žadatele se soukromými osobami, zejména za situace, kdy se nedomáhal pomoci u příslušných státních orgánů, nejsou důvodem pro udělení azylu (viz. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003, č. j. 4 Azs 5/2003 - 51, ze dne 31. 10. 2003, č. j. 4 Azs 23/2003 - 65 a ze dne 28. 11. 2003, č. j. 4 Azs 24/2003 - 68). V daném případě je situace obdobná. Stěžovatelky se totiž o pomoc k příslušným státním orgánům neobrátily, a to ať už se jednalo o nevyhovující prostředí ve škole nebo o nevyšetření únosu manžela žalobkyně a). Pokud totiž žalobkyně a) namítá, že policie únos jejího manžela řádně nevyšetřila, mohla se dle názoru Nejvyššího správního soudu obrátit na příslušné nadřízené

orgány. Neučinila-li tak, nelze než jí to přičíst k tíži. Jakkoliv ze zpráv o stavu ochrany lidských práv na Ukrajině vyplývá, že vymáhání práva není na Ukrajině vždy efektivní, neplyne z nich, že by bylo nutno Ukrajinu považovat za zhroucený stát neschopný vykonávat základní státní funkce. Rovněž obecně špatnou ekonomickou a sociální situaci na Ukrajině není možné podřadit pod žádné z ustanovení § 12 zákona o azylu. Nejvyšší správní soud má tak ve shodě s žalovaným i městským soudem za to, že stěžovatelky nenaplnily žádný důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

Namítají-li stěžovatelky, že jsou u nich dány důvody pro udělení azylu z humanitárního důvodu podle § 14 zákona o azylu, je třeba poukázat na to, že tuto námitku uplatnily až v řízení před Nejvyšším správním soudem, i když své přesvědčení o tom, že splňují důvody pro udělení humanitárního azylu, mohly vyjádřit už v řízení před městským soudem. Kasační stížnost tak v této části není přípustná, neboť se opírá o důvody, které stěžovatelky neuplatnily v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohly (§ 104odst. 4 s. ř. s.). Tvrzený důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. tak nebyl shledán.

Nad rámec uvedeného lze jen uvést, že udělení tzv. humanitárního azylu neboli azylu z humanitárního důvodu podle § 14 zákona o azylu je zcela věcí volné úvahy příslušného orgánu státní správy včetně úvahy o tom, zda jde o případ hodný zvláštního zřetele, protože na udělení azylu z humanitárního důvodu není právní nárok. Žadatel o azyl tudíž neudělením azylu z humanitárního důvodu nemůže být zkrácen ve svých právech. Soudu tak nepřísluší přezkoumávat, zda zde byly humanitární důvody či nikoli, to je věcí oprávnění správního orgánu, soud rozhodnutí o humanitárním azylu přezkoumává pouze z hlediska dodržení příslušných procesních předpisů, věcně jen v tom směru, zda správní orgán nepřekročil meze stanovené zákonem nebo se nedopustil správní libovůle.

Rovněž pokud stěžovatelky odkázaly na Příručku k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, která ve svém čl. 53 upozorňuje na šíři pojmu „pronásledování“, nelze jinak než opět poukázat na to, že tento důvod stěžovatelky v řízení před městským soudem neuplatnily, což opět zakládá nepřípustnost kasační stížnosti v tomto bodě.

Totéž platí i pro námitky stěžovatelek směřující proti výroku o tom, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Stěžovatelky namítaly, že jsou v zemi původu ohroženy na životě a poukázaly na čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a na několik rozsudků Evropského soudu pro lidská práva, z nichž plyne zákaz mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu; upozornily též na to, že vyhoštění žadatele o azyl ohroženého takovým zacházením může založit mezinárodněprávní odpovědnost státu. I zde se však uplatní ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s., jelikož stěžovatelky neuplatnily tento důvod v řízení před městským soudem.

Pokud jde o žádost stěžovatelek o nařízení veřejného projednání věci, je třeba poukázat na § 109 odst. 1 s. ř. s., podle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání. V daném případě všechny relevantní informace pro rozhodnutí ve věci vyplynuly ze správního a soudního spisu a Nejvyšší správní soud proto ústní jednání nenařizoval. Rovněž žádost o tlumočníka posoudil soud jako nedůvodnou, neboť ústní jednání

nařízeno nebylo, veškerá podání stěžovatelek byla činěna v českém jazyce a stěžovatelkám byl ustanoven zástupcem v řízení advokát. Za takové situace nebyly naplněny podmínky pro ustanovení tlumočníka, jak požaduje § 18 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 64 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud tak neshledal důvodným žádný z tvrzených důvodů kasační stížnosti. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani jiné vady, k nimž musí soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

Stěžovatelky, které neměly v tomto soudním řízení úspěch, nemají právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

Stěžovatelkám byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupcem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 7, § 120 s. ř. s.). Soud proto určil odměnu advokáta částkou 1 x 1000 Kč za jeden úkon právní služby - převzetí a příprava věci a 1 x 75 Kč na úhradu hotových výdajů, v souladu s § 9 odst. 3 písm. f), § 7, § 11 odst. 1 písm. b), § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů, celkem 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 2. března 2005

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu